

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Številka 66.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, sreda 12. junila 1940

Cena posamezni številki din 1'50

Svet za zunanjo trgovino

V »Službenih novinah« je bil objavljen pravilnik o svetu za zunanjo trgovino, ki se ustanavlja kot posvetovalni organ trgovinskega ministrstva za vse panoge zunanje trgovinske politike. Svet za zunanjo trgovino ima 14 članov, ki so: pomočnik trg. ministrstva, inšpektor drž. obrambe, direktor direkcije za zun. trgovino, gl. ravnatelj Prizada, načelnik ind.-obrtnega oddelka v trg. ministertvu, po en zastopnik finančnega, vojnega, prometnega, kmetijskega gozdno-rudarskega ter zun. ministertva, dva zastopnika banovine Hrvatske ter zastopnik Narodne banke.

Ustanovitev sveta za zunanjo trgovino mora gospodarska javnost vsekakor pozdraviti, če že ne iz drugega razloga, pa vsaj kot poskus, da se začne naša zunanja trgovina vendar enkrat voditi sistematično. Drugo vprašanje pa je, če se bo ta poskus tudi v resnici posrečil. Kajti naša zunanja trgovina je morala premagovati celo vrsto težav, ki pa se morejo premagati le s sodelovanjem vseh onih, ki imajo z zunanjo trgovino posla. S tem pa smo tudi že pri glavni napaki novega sveta za zunanjo trgovino.

Kakor kaže njegova sestava, imajo v svetu edino besedo le zastopniki raznih državnih ustanov in ministrstev, dočim so čisto prezrti oni, ki dejansko izvršujejo zunanjo trgovino in ki tudi najboljše poznajo vse njene težave. Svet za zunanjo trgovino je torej le birokratična ustanova, ki more v najboljšem primeru doseči le to, da ne bo vsak urad in vsako ministertvo vodilo zunanjo trgovino po svoji volji, temveč da bodo vsi svoje delo koordinirali. Če svet za zunanjo trgovino to doseže, je dosegel že mnogo, toda to je še vse premalo. Kajti svet za zunanjo trgovino bi moral znati zmagovati tudi one težave, ki izvirajo iz mednarodne zunanje trgovine same. Teh nalog pa ne more zmagovati noben svet, v katerem ne sodelujejo tudi praktični uvozniki in izvozniki. Teh pa v svetu ni in v tem je njegova glavna in najusodnejša napaka.

Sicer res določa pravilnik, da mora imeti svet vsaj enkrat na vsaka dva meseca konference z zastopniki gospodarskih zbornic, združenih zvez ter drugih gospodarskih organizacij. Ta določba pa dejansko nima druge vrednosti, kakor da služi kot izgovor, da gospodarski ljudje v tem svetu vendarle niso prezrti. A samo teoretično sodelovanje gospodarskih ljudi v svetu res ne zadostuje. Kajti v zunanji trgovini pridejo nenaodoma in nepričakovano čisto nova vprašanja, ki pa se morajo rešiti takoj, če se noče, da vsa zunanja trgovina trpi. Kako naj enkrat v dveh mesecih sklicane konference takšna vprašanja rešujejo pravočasno in zadovoljivo? To je čisto nemogoče. Tako redko sklicane konference bodo s svojimi sklepi vedno prepozne.

Če sploh do pravih sklepov pridejo? Kajti v svetu samem odločajo le zastopniki uradov in ministrstev, dočim gospodarski ljudje sploh nimajo besede. In vendar bi mogli samo ti svetovati, kako naj se premaga tuja konkurenca, kako bi se mogle premestiti vse druge ovire in povečati naša zunanja

trgovina. Preživa je zunanja trgovina, da bi mogla brez škode čakati na tako redke konference.

A kaj če so gospodarski ljudje drugega mnenja kakor birokrati v svetu. Kdo jamči, da bi se v tem primeru nasveti gospodarskih ljudi sploh upoštevali? In kaj, če so gospodarski ljudje v nasprotju z birokrati sveta za zunanjo trgovino? Ali je kje kakšno jamstvo, da ne bodo ti gospodarski ljudje kar namenoma nagajali? Svet za zunanjo trgovino pa bi bil v sporu

z gospodarskimi ljudmi tudi sodnik v lastni zadevi.

Ali je to priporočljivo?

Stara resnica je, da dobro delajo samo oni odbori, samo oni sveti, v katerih so ljudje, ki so s srcem pri stvari. Ali se more reči to o ljudeh, ki osebno v zunanji trgovini sploh niso zainteresirani, ali pa se more pričakovati to od ljudi, ki niso le osebno zainteresirani, temveč ki tvegajo za to stvar tudi svoje premoženje? Samo ti slednji bodo res gledali na to, da se zu-

nanja trgovina razvija dobro. A ravno ti nimajo v svetu za zunanjo trgovino besede.

Razveseljivo je, če smo največ zadnje dobili svet za zunanjo trgovino. Toda svet, ki ga tvorijo le birokrati, je mrtvorjeno dete. Tak svet nikdar ne bo mogel zadovoljivo izvesti svojih nalog in zato se mora sestava sveta popolnoma spremeniti in pritegniti vanj s sodoločujočo besedo praktični gospodarski ljudje ali pa je svet brez vsake bodočnosti in brez smisla.

Zakaj so banovinske trošarine nepriporočljive?

V »Politiki« je objavil univ. prof. dr. Todorović članek o banovinskih trošarinah, ki zasluži, da se seznanimo z njim tudi naša javnost, ker je članek velike načelne važnosti. Dr. Todorović pravi v svojem članku:

Ureditev naših banovin — to velja tudi za novoustanovljeno banovino Hrvatsko — navaja trošarine kot viro dohodkov v banovinskih proračunih. Ta činjenica že sama po sebi — brez ozira na to, če tvorijo trošarine velik ali majhen del banovinskih proračunov — zadostuje, da se posveti temu vprašanju več pažnje ter da se globlje prouči. Pri tem pa je razumljivo, da se mora to vprašanje še posebno temeljito proučiti, če se naj ta vir dohodkov močnejše izkoristi v banovinskih proračunih. Zato smatramo za potrebno, da spregovorimo o tem vprašanju nekoliko besed, da navedemo glavne momente teh virov dohodkov, ki so v znanosti sicer dobro znani, ki pa se v praksi dostikrat zanemarjajo, kakor da bi bili pozabljeni.

Trošarina je davčna oblika, ki ima namen, da obdači dohodek, ki se kaže v aktu potrošnje nekega predmeta. Od predmeta, ki je zavezan plačilu trošarine, pobira davčna oblast trošarino v določenem stadiju proizvodnje ali prometa z dotičnim blagom, kateri stadij je včasih bližji, včasih pa oddaljenejši od akta potrošnje dotičnega predmeta. Brez ozira pa na čas, ko se in kadar se pobira ta davek, pa davčna oblast nima namere, da bi obdačila dohodek proizvajalca ali trgovca, ki proizvaja oz. trguje s tem predmetom, temveč hoče obdačiti osebo, ki trošijo obdačeni predmet. Tako n. pr., če davčna oblast pobira trošarino na sladkor v trenutku, ko gre sladkor iz skladišča tovarne, ni njena namera, da bi obdačila dohodek tovarnarja, ki je napravil ta sladkor, ravno tako pa tudi ne dohodek trgovca, ki je kupil od tovarne sladkor in ki ga prodaja naprej, temveč je njena namera, da pobrani davek zadene potrošnika tega sladkorja.

Pobiranje trošarine po davčnih organih in definitivna obremenitev s trošarino, ki zadene davčne zavezance moreta biti — in redoma je tudi tako — zelo narazen tako po času ko tudi po prostoru. Davčna oblast pobira n. pr. danes trošarino od neke osebe v enem kraju, definitivna obremenitev s to trošarino pa zadene pravega potrošnika šele po daljšem ali krajšem času ter lahko tudi v kraju, ki more biti prav

zelo oddaljen od kraja, v katerem je davčna oblast pobrala trošarino.

Zaradi te časovne in krajeve razdalje, ki deli akt plačila davka po davčnih organih ter akt definitivne obremenitve, ki zadene davčnega zavezanca, ni trošarina vedno prikladna za proračune zlasti večjih samoupravnih javnih teles ali da se natančneje izrazimo: trošarina se more razumno uporabljati samo pri najnižjih samoupravnih edinicah, zlasti v mestnih (a tudi vaških) občinah, dočim je popolnoma neprikladna za večje samoupravne edince. Pri večjih samoupravnih edinicah kaže trošarina neke napake, zaradi katerih je tu neuporabna.

V naslednjem hočemo to razložiti.

Če bi se trošarina uvedla kot vir dohodkov tudi za banovinske proračune, potem bi se redoma dogajalo, da bi šel dohodek od trošarine v korist proračuna določene banovine, dočim bi ta trošarina ali del nje obremenjeval davčne zavezance druge banovine. Naj nam bo dovoljeno, da to pokažemo s svobodno konstruirano primero.

Vzemimo, da neka naša banovina, n. pr. moravska ali donavska, uvede trošarino na sladkor in da se ta trošarina pobira na isti način, kakor se pobira državna trošarina, t. j. v trenutku, ko zapusti sladkor tovarniško skladišče. V tem primeru bi pobirala moravska oz. donavska banovina trošarino v korist svojega proračuna od vsega sladkorja, ki je bil proizveden na njenem ozemlju in ki je zapustil tovarniško skladišče in brez ozira na to, kje bi se ta sladkor potrošil. To pomeni, da bi pobirala moravska ali donavska banovina v korist svojega proračuna trošarino ne samo od sladkorja, ki se je potrošil v mejah njenega ozemlja — kar bi bilo pravilno in prikladno — temveč tudi na ozemlju drugih banovin, v kolikor bi te trošile sladkor, ki izvira iz moravske oz. donavske banovine. Takoj treba naglasiti, da ta obremenitev potrošnikov iz drugih banovin nikakor ne bi bila majhna. Vardarska banovina nima n. pr. niti ene sladkorne tovarne (enako tudi ne dravska banovina), a konsumira zelo velike količine sladkorja, ki se proizvaja v moravski oz. donavski banovini. Na ta način bi nastalo to, kar smo prej trdili, da bi moravska oz. donavska banovina pobirala v korist svojega proračuna tudi ono trošarino, ki bi jo plačevali davčni zavezanci vardarske banovine, čeprav bi

morala ta obremenitev iti v korist samo proračuna vardarske banovine.

Ali bi se mogla ta napaka odpraviti? Ali bi se mogla najti rešitev, da bi pripadala pobrana trošarina proračunu one banovine, v mejah katere je bilo s trošarino obremenjeno blago potrošeno.

Takšna rešitev bi zahtevala, da se spremeni način pobiranja trošarine. Namesto da bi se trošarina plačevala v trenutku, ko zapušta blago tovarniško skladišče, bi se moral prenesti akt plačevanja trošarine na kasnejši trenutek prometa z blagom, kateri trenutek bi moral biti čisto blizu potrošniku. Trošarina bi se morala pobirati od trgovca detalista, ki prodaja blago direktno potrošniku, torej pri trgovcu detalistu, čigar prodajalne so daleč od tovarne.

Teoretično bi se ta preložitve akta pobiranja trošarine zelo lahko zamislila, v praksi pa bi se mogla ta preložitve izvršiti samo za zelo malo trošarinskih predmetov, za večino trošarinskih predmetov pa je ta preložitve zvezana s tako velikimi težavami in izdatki, da se more po pravici označiti kot neizvedljiva. Ta preložitve pobiranja trošarine bi zahtevala celo vojsko davčnih organov, a kljub temu se ne bi moglo preprečiti tihotapstva in bi na ta način izgubil ta davčni vir za banovino vsako vrednost.

Trošarina kot vir dohodkov banovinskih proračunov pa ima še drugo napako, ki se nikakor ne sme podcenjevati.

V večini primerov, da ne rečemo redoma, bi imele banovinske trošarine za posledico neracionalno premeščanje sedežev posameznih gospodarskih podjetij iz ene banovine v drugo. To premeščanje bi nastalo vsakokrat, kadar bi bila davčna obremenitev s trošarino v posameznih banovinah nenaka.

Vzemimo primer, da bi ena banovina uvedla trošarino na neki predmet, ta predmet pa v drugi banovini ne bi bil obremenjen s trošarino ali da bi bila davčna stopnja v eni banovini manjša kakor je davčna stopnja v drugi banovini. V takšnem primeru bi redno premeščala podjetja svoje sedeže v dotično banovino, v kateri ne bi bilo te trošarine oz. bi bila ta nižja.

Nočemo se spuščati še podrobneje v to vprašanje, vendar pa že to, kar smo dosedaj navedli, dokazuje pravilnost načela, da ni dobro, če se trošarine pojavljajo kot viri dohodkov v banovinskih proračunih.

Obveznost legitimacij za sejmarje

Kr. banska uprava dravske banovine je izdala pod VIII No. 967/2 z dne 6. junija 1940. vsem preskim načelstvom in mestnim poglavarstvom naslednjo okrožnico:

Zbornica za TOI v Ljubljani je opozorila, da dobiva še vedno pritožbe, da poseča sejme več oseb z enim obrtnim pooblastilom oziroma da posečajo sejme osebe, ki niso imetniki pooblastil in ki pooblastila na ta način zlorablja.

Ker so se z odobritvijo kr. banske uprave z dne 31. oktobra 1939., No. 4705/5, uvedle za sejmarje, trgovce in obrtnike sejske legitimacije, ki jih izdajajo prisilna združenja na obrazcu, ki ga je enotno predpisala zbornica, se sreska načelstva in mestna poglavarstva na to opozarjajo s pristavitvijo, da se morajo vsi sejski upravičenci (koncesionarji) pozvati, da ne dopuščajo pristopa na sejsmišče onim trgovcem in obrtnikom, ki se ne bi mogli izkazati z izvirnim obrtnim pooblastilom in sejsko legitimacijo združenja.

Zaradi izvršitve tega naloga naj se izjava občasno, toda strogo nadzorstvo.

Po pooblastilu bana načelnik oddelka za trgovino, obrt in industrijo:

Trstenjak s. r.

Vlaganje prošelj za odobritev zvišanja cen

Kr. banska uprava dravske banovine je izdala naslednji razpis:

Kr. banska uprava opozarja tvrdke, ki vlagajo prijave o zvišanju cen po uredbi o kontroli cen, da se mora v prijavi vselej navesti tudi dosedanja cena blaga pri nakupu in pri prodaji na debelo.

Prednji razpis pošilja zbornica z obvestilom, da se morajo prijave po uredbi o kontroli cen kolkovati z državno takso za 10 din in za 20 din v smislu tar. post. 1 in 5 z. t., kadar vložijo prijave tvrdke same.

Za razširitev prepovedi krošnjarstva

Zbornica je s posebno predstavko naslovljeno na g. bana prosila, da se veljavnost banske naredbe o prepovedi krošnjarstva, VIII. No. 3823/1 od 10. maja 1940., razširi na vse področje dravske banovine. V svoji predstavi je zbornica opozorila g. bana, da se je v neprepovedanih krajih število krošnjarjev, izgnanih iz prepovedanih srezov, tako pomnožilo, da resno ogrožajo obstoj posameznih obratov v teh krajih. Tudi je zbornica po poročilih nekaterih združenj v svoji predstavi opozorila na širjenje nestvarnih alarmantnih vesti po krošnjarijih in je v tej zvezi opozorila g. bana na nujno potrebo, da se krošnjarijenje povsod brez izjeme prepove.

Upamo, da bo tehtno opozorilo Zbornice v polni meri upoštevano.

Razsodišče ljubljanske borze

Od 1. julija do 15. avgusta 1940. ne bo ustnih razprav, pač pa se bodo sprejemale tožbe.

Pšenični producenti za višje cene

Iz Beograda se poroča, da nekateri žitni producenti delajo na to, da bi bila cena pšenice iz nove žetve za 100% višja kakor lani. Ti producenti zahtevajo, da mora Prizad oziroma država določiti v ceno novi pšenici na višini 350 din za 100 kg. Vidi se, da so dobili producenti dober apetit in da postajajo vedno bolj nesocialni. Kajti tako znatno podražitev pšenice morajo plačati zlasti revnejši sloji. Upamo zato, da te pretirane zahteve vojvodinskih žitnih producentov ne bodo sprejete.

Sklad za zatiranje sadnih škodljivcev in bolezní

Z odločbo III/4 št. 2835/1 z dne 18. aprila 1940. je g. ban na predlog oddelka za kmetijstvo odredil, da se spremeni pravilnik, s katerim je bil osnovan v letu 1939, pri kralj. banski upravi v Ljubljani »Sklad za zatiranje sadnih škodljivcev in bolezní« pri »Hranilnici dravske banovine v Ljubljani«.

Pravilnik se glasi:

1. Kralj. banska uprava dravske banovine v Ljubljani ustanovi pri Hranilnici dravske banovine v Ljubljani »Račun za pospeševanje sadjarstva«, in sicer z dnem 1. julija 1940.

2. V ta tekoči račun se stekajo: a) prispevki, ki jih pobirajo sadni kontrolorji za pregled sadja, in sicer od vsakega pregledanega vagona po din 100— (en sto), ki se izvozi v zamejstvo;

b) obresti tega računa;

c) prispevki za zatiralna sredstva proti sadnim škodljivcem in boleznim, prispevki za predelavo sadja itd.

3. Dohodki tega tekočega računa se uporabljajo predvsem za pocenitev zatiralnih sredstev pri zatiranju sadnih škodljivcev in bolezní ter za druge pospeševalne akcije v sadjarstvu.

4. Za uporabljanje sredstev tega računa veljajo smiselno predpisi uredbe o ugotovitvi imovine, načina uprave in budžetiranja banovine.

Vprašanje bencinskih črpalk

je, kar se tiče zaračunavanja porabe mestnega sveta, stopilo v Mariboru v nov stadij. Mestni svet se je te dni bavil z zadevo tvrde Shell, ki postavlja na Aleksandrovi cesti poleg svoje bencinske črpalke še eno črpalko za nafto. Nekateri mestni svetniki so bili mnenja, naj se za novo črpalko pobira ista pristojbina za porabo mestnega sveta kakor za bencinsko, t. j. po 1000 dinarjev na mesec, dočim so drugi zagovarjali stališče, da ne gre tu za to, ali ima stranka v našem kak kvadratni meter več mestnega sveta ali manj. Odločilno pa je, da sta obe črpalke skupaj na istem prostoru, torej druga poleg druge. Ako bi bili ločeni, n. pr. vsaka v drugem delu mesta, potem bi se seveda morala pobirati od vsake črpalke ista pristojbina. Tako pa je mestni svet sprejel sklep, da velja za drugo črpalko le polovična pristojbina, za obe skupaj torej 1500 dinarjev mesečno. — Zakaj ta neverjetna obzirnost do velike tuje družbe? Ali ima občina preveč denarja?

Zbornik znanstvenih razprav

izdaja Juridčna fakulteta univerze v Ljubljani in velja din 80—, člani Društva prijateljev pravne fakultete pa ga prejema brezplačno. (Članarina znaša din 40—, za pravne osebe din 100—.) Zbornik zasluži večje zanimanje naše javnosti, ker je to vsakoletni dokaz delovanja naše pravne fakultete, ki je namenjen ne le domačim interesom, temveč tudi tujini, ker vsebuje tudi kratko vsebino člankov v tujih jezikih.

Večja intenzivnost britanskega vojnega gospodarstva

Zasilna pooblastila Churchillove vlade

Silno mnogo je zamudila Anglija v svojih vojnih pripravah, kar se je zlasti pokazalo po vdoru Nemčije v Belgijo in Nizozemsko. Takrat se je izkazalo, da nimajo zavezniki enakovrednega vojnega materiala, ki bi ga mogli postaviti proti Nemcem. Mogočnim 75 tonskim nemškim tankom niso mogli zavezniki odgovoriti z enako močnim orožjem. Izkazalo se je nadalje, da so angleška lovka in bombna letala kvalitativno boljša od nemških, toda njih število je bilo mnogo premajhno, da bi moglo v resnici zadržati nemško prodiranje. Londonski list »Times« je z vso odkritostjo vse to poudaril ter zahteval, da se zamujeno čim prej popravi. Krivda za to neverjetno zaostalost v oboroževanju pa zadene prejšnjo francosko in angleško vlado, ki sta zato tudi morale odstopiti.

Churchillova vlada je imela pogum, da je napravila iz tega stanja potrebne zaključke in zato si je dala izglasovati nova zasilna pooblastila, ki dajejo vladi vso potrebno moč, da poveča vojno proizvodnjo. V dveh urah so bila ta pooblastila sprejeta in uveljavljena, kar najbolj jasno dokazuje, kako silno nujno je bilo, da se zamujemo čim prej popravi. Kajti pomisliti je treba, da dajejo ta pooblastila vladi tako velikanško moč, da je Anglija postala čez noč diktatorska država. V hudi stiski so bili ozir na stare parlamentarne tradicije brez pomena.

Uvidevni gospodarski politiki Anglije so sicer že davno spoznali, da ne more Anglija zadovoljivo povečati svoje vojne proizvodnje, če se ne omeje nekatere pravice tako delavstva kot podjetnikov. Dokler so bili rentabilitetni ozir na podjetnike najvažnejši, se vojna proizvodnja ni mogla prav razviti. A tudi nekatere delavske pravice, ki so jih priborile strokovne organizacije v dolgoletnih bojih, so ovirale dvig proizvodnje. Tako zlasti stroga omejitev delovne dobe, odklanjanje nastavitve novih, ne popolnoma izvežbanih delavcev. Mesece dolgo se je nadalje razpravljalo, če se smejo žene nastaviti v vojni industriji. Šele sedaj, ko je delavska stranka v vladi, je bilo to vprašanje hitro rešeno in računajo, da bodo nastavili v industriji 1 do 2 milijona žen. Pri tem bodo polagoma dobile te isto plačo kot delavci, kar bi bilo včasih tudi nedosegljivo. Med zasilnimi uredbami je zlasti važna uredba, ki je odpravila časovno omejitev urnikov. V municijskih tovarnah se bo odslej delalo po 24 ur na dan in tudi nedeljski počitek je izgubil svojo veljavo.

Največja ovira za znaten dvig vojne proizvodnje v Angliji pa je pomanjkanje izvežbanih delovnih moči. Neverjetno je, kako vlada Chamberlaina tega nedostatka ni videla. Samo brezposelnih 50.000 delavcev se je pod Chamberlainovo vlado izučilo za nove stroke. Nova vlada pa je poskrbela tudi za to, da se morajo nezadostno zaposleni delavci preseliti v druge kraje. Delavstvo v tem pogledu nima več svobodne izbire, zato pa se jim preselitev dobro plača. Nove vladne uredbe dajejo vladi tudi pravico, da določi višino mezd. S tem je preprečeno, da bi se podjetja s ponujanjem višjih mezd odvezala najboljših delavcev. Tudi stavke so sedaj omejene. Jasno je, da si je mogla dovoliti tako velika poseganja na delavske pravice samo vlada, v kateri so zastopniki delavstva, ker ti so tudi jamstvo, da se te zaradi vojne potrebne zasilne odredbe ne bodo izvajale proti delavstvu iz kakšnih profitar-

skih ozirrov. Poleg tega pa jamči vlada delavstvu, da bodo takoj po vojni vse stare delavske pravice v polnem obsegu zopet obnovljene.

Omejitev delavskih pravic pa je bila za delavce znosnejša tudi zato, ker so se na drugi strani tudi omejile pravice podjetnikov. Če te pravice količjak nasprotujejo povečanju proizvodnje, se morajo zapostaviti. Podjetjem se dopušča zmeren zaslužek, posebni dobički, ki bi nastajali zaradi vojne konjunktore, pa nikakor. Vsi ti vojni dobički se tako močno obdačijo, da gre samo za davkarjo. Tudi višina dividend se je omejila.

Zakaj se vsi ti ukrepi niso izdali že prej, najkasneje pa po izbruhu vojne, je prav za prav nerazumljivo in kaže, da se Chamberlain in njegovi sodelavci sploh niso zavedali resnosti položaja. Nobenega dvoma ni, da bi mogla Anglija s svojo silno razvito industrijo, s svojimi neizmernimi bogastvi ter možnostjo, da dobi zlahka vse potrebne surovine, razviti svojo industrijo do najvišje potence. Mnogo dragocenega časa pa je zamudila in sedaj je v nevarnosti, da bodo zračni napadi ovirali popoln dvig proizvodnje. Velika pomoč bodo zato Angliji dobave orožja in vojnega materiala, ki jih bo dobivala iz čezmorskih držav, zlasti iz USA.

Te dobave pa bodo seveda nekoliko dražje, kakor pa bi bilo doma izdelano orožje. Zato bo potrebovala Anglija veliko deviz, da bo mogla vse te dobave plačati. Iz tega pa sledi tudi nujna naloga Anglije, da poveča svoj izvoz, ker samo ta prinaša devize. Nova pooblastila dajejo zato vladi moč, da z vsemi sredstvi poveča

izvoz in da more podjetja celo prisiliti, da sprejmejo naročila iz tujine, čeprav bi bila nerentabilna.

Vodja delavske stranke major Attlee pa je tudi že govoril o nujnosti uvedbe državne kontrole nad finančnim gospodarstvom. Zlasti naj bi prišla Angleška banka pod direktno kontrolo vlade. Celotek nekateri konservativci ta korak odobravajo v prepričanju, da je upravljanje valutne in kreditne politike za ljudsko blagostanje največje važnosti in bi zato to politiko smela voditi samo vlada. Dejansko se danes mora Angleška banka pokoravati odredbam zakladnega ministrstva, vendar pa ima Angleška banka velike možnosti, da vpliva na vlado in da tudi njene ukrepe modificira. Guverner banke in člani upravnega sveta se postavljajo samo od delničarjev vlade, ki predvsem zastopajo samo svoje zasebne interese. Zato je verjetno, da bodo bivše opozicijske stranke izsilile uvedbo državne kontrole nad poslovanjem Angleške banke.

To tudi zato, ker se že nekaj mesecev čujejo pritožbe, da je devizna kontrola zelo pomanjkljiva. A tudi zaradi zboljšanja kreditne politike in znižanja obrestne mere se utemljuje uvedba državne kontrole nad Angleško banko. V času, ko se hoče z vsemi sredstvi dvigniti proizvodnjo, je pač potrebno, da se omogočijo podjetnikom čim cenejši krediti.

S svojimi zasilnimi pooblastili je izvedla Anglija revolucijo od zgoraj in dovtipni Shaw je dejal, da so napravili Angleži v dveh urah to, za kar so Rusi potrebovali 20 let. A ni bilo druge rešitve, ker se je pod prejšnjimi vladami preveč zamudilo.

Izvozne prepovedi v Italiji

Z brzojavnim razpisom z dne 21. maja je italijansko finančno ministrstvo v soglasju z ministrstvom za devize in valute ukinito pooblastila, po katerih so mogle italijanske carinarnice neposredno dovoljevati naslednje operacije:

1. dopustiti neposredno izvoz predmetov, ki so pod prepovedjo z izjemo onih po naslednjih postavkah carinske tarife, za katere so carinarnice še vedno pooblašene, da dovolijo izvoz v vse države: ex 106 vina v sodih ali v cisternskih vagonih, ex 265 svileni krep ali krep mešan s svilo, ex 265 bis krep iz umetnih vlaken ali mešan z umetnimi vlakni, nadalje postavke 273, 375, 405, 601, 658, 810 in 893.

2. Reekspedicija blaga v tujino: a) blaga, ki je pod prepovedjo in ki je nameščeno v svobodnih skladiščih v pričakovanju odprave na namembno mesto, če gre za živila ali industrijske surovine.

b) blago, nameščeno v javnih skladiščih in v carinskih skladiščih vsake vrste ali ki je v carinskih prostorih in še ni ocarinjeno za uvoz.

3. Reekspedicija na ime dotičnih uvoznih potrdil, začasno uvoženega blaga vključno oljčno olje z bančnim potrdilom ali Mod. S. C. Eksporta.

4. Reekspedicija oljčnega olja, ki izvira iz svobodnih skladišč in ki ima bančno potrdilo ali potrdilo Mod. S. C. Eksporta.

5. Izvoz blaga, izdelano iz začasno uvoženih tujih snovi:

a) če je izvozu namenjeni finalni proizvod pod prepovedjo izvoza,

b) kadar dotični finalni proizvod ne podleži prepovedi, a je izdelan iz materiala, za kateri velja prepoved.

6. Izvoz kovinskih materialov, namenjenih za gradnjo ali popravila domačih ali tujih ladij v italijanskih pristaniščih.

Carinarnice so pooblašene, da iz goraj navedenih novih omejitev izvzamejo blago, ki leži v carinskih skladiščih ali ki je bilo poslano iz krajev izvora v tujino pred 22. majem 1940.

Politične vesti

Dopisnik beograjske »Politike« se je obrnil na italijanske novinarje, kaj pravijo k znani radijski izjavi sovjetske vlade, da ne bi mogla zaradi lastne varnosti dopustiti spremembe status quo na Balkanu. Italijanski novinarji so odgovorili, da se jih ta izjava niti najmanj ne tiče, ker nima Italija prav nobenega namena, da bi podvela kakšno oboroženo akcijo proti Balkanu. Edino, če bi zavezniki povzročili konflikt v vzhodnem Sredozemskem morju ali v grških vodah, bi morala Italija nastopiti, toda samo v tem delu.

Glavni budimpeštanski list »Magyar Ország« posveča veliko pažnjo Sovjetski Rusiji ter njeni aktivnosti na Balkanu pa pravi: V vsakem primeru zasluži pozornost, da je Sovjetska Rusija prenehala s svojimi nametnimi. Sedaj se je Sovjetska Rusija ne samo diplomatsko, temveč tudi vojaško pripravila ter istočasno objavila svoj sklep, da bo varovala ohranitev status quo v južnovzhodni Evropi.

Turški list »Tan« piše, da postavitve hegemonije v Evropi ne bi bila niti v interesu USA niti SSSR. List nadalje ugotavlja, da se opaža tem večja pripravljenost Združenih držav Sev. Amerike, da pomagajo zaveznikom, čim več se govori o vstopu Italije v vojno. Vest, da se bo Sovjetska Rusija zoperstavila vsaki agresivni nameri proti Balkanu, je bila sprejeta v vseh balkanskih državah z velikim zadovoljstvom. Velik pomen se tudi pripisuje jugoslovansko-ruskemu sporazumu, ker je bila s tem od-

stranjena vsaka nevarnost za mir na Balkanu.

Gayda je v članku v »Giornale d'Italia« očital Ameriki, da je njeno postopanje vse prej ko nevtrarno. Ta očitek je doživel v Ameriki zelo slab odmev ter so videli v tem če ne grožnja pa vsaj provokacija. Zato je Gayda objavil v »Giornale d'Italia« drug članek, v katerem pravi, da so mogli vsi pošteni bralci prvega članka ugotoviti, da ni bila v članku nobena grožnja niti provokacija Amerike. V članku se je naglasilo samo to, da bi pomenila intervencija Amerike na strani zaveznikov precedenčni primer, ki bi dajal evropskim državam pravico, da se tudi one vmešavajo v ameriške zadeve ter da se revanžirajo.

Norveško vrhovno poveljstvo je izdalo povelje, da se morajo v nedeljo opolnoči ustaviti vse sovražnosti. Istočasno so bili poslani parlamentarci k nemškemu vrhovnemu poveljstvu. Zavezniki in nekatere norveške čete so se že v soboto umaknile iz Norveške. Ustavitev sovražnosti je sklenil norveški parlament na svoji seji dne 9. junija. Hkrati je sklenil norveški parlament, da mora ostati norveška vlada na vsak način svobodna v svojih sklepih, pa čeprav bi se zaradi tega morala preseliti v katero drugo državo.

Norveški kralj Haakon, njegovo spremstvo in vsa norveška vlada so na angleški vojni ladji prispeli v Anglijo.

Na zapadni fronti se je začela bitka za Pariz. Francozi pravijo, da je iz smeri nemških prodorov jasno, da hočejo prodreti Nemci severozapadno in jugovzhodno od Pariza ter tako mesto obkoliti. Nemci poročajo o uspešnem napredovanju svojih čet. Nemške čete so na nekem mestu prekorale celo reko Seino. Velika bitka se še vedno nadaljuje z vso srditostjo na vseh frontah. Francozi zagotavljajo, da francoska fronta še ni bila nikjer zlomljena pod sovražnim pritiskom.

General Weygand je po radiu naslovil na francosko prebivalstvo po italijanski vojni napovedi poziv, v katerem izjavlja, da so zavezniki močni in da se bodo še nadalje borili za svojo neodvisnost in za svobodo drugih narodov.

Dopisniki švicarskih listov poročajo, da je premostil Hitler svoj glavni stan na fronto in da sam vodi vse operacije. Nemški generalni štab je izdal vsem četam povelje, da za vsako ceno prodrejo Weygandovo črto. Nemško vrhovno poveljstvo bo sedaj vrglo v boj vse razpoložljive sile.

Francoska vlada se bo po navetu vojaškega poveljstva preselila v Bordeaux. Ministrski predsednik Reynaud je odšel na fronto. Nove angleške čete so prišle zadnje dni na francosko bojišče ter takoj odšle na fronto.

Nemška ofenziva traja z nezmanjšano silo že osmi dan. Nemški glavni stan poroča o novih uspehih nemških čet ter pravi, da so bili sovražni oddelki na več krajih razbiti in nato obkoljeni. Odpor francoskih čet po nemških poročilih popušča.

Francozi priznavajo nov umik svojih čet med Oise in Ourcqom. Istočasno pa navajajo, da fronto povsod drže. Francozi se pripravljajo na obrambo Pariza. Angleško poročilo pravi, da je razmerje francoskih in nemških sil ko 1 : 3, število francoskih in nemških tankov pa celo ko 1 : 4. Silno delavno je angleško letalstvo. Angleži pravijo, da so njih letala v enem dnevu uničila 150 nemških tankov.

Na italijansko-francoski fronti v torek še ni prišlo do bojev. Vrhovno poveljstvo nad vsemi četami je prevzel Mussolini, tehnični vodja pa je maršal Badoglio. Nad vso Italijo je bilo proglašeno vojno stanje. Vojaška poveljstva so odšla iz Rima v drugo mesto.

Prvi boji so bili boji letal. Italijanska letala so bombardirala Malto. Angleži pravijo, da je bila škoda neznatna. Angleška letala so napadla italijanska petrolejska skladišča in letališča v Libiji in Vzhodni Afriki. Bombardirala so tudi letališča v Asmari, ki je glavno italijansko letališče ob Rdečem morju. Italijanska letala so bombardirala Aden.

Minister Attlee je izjavil, da je izgubila italijanska trgovinska mornarica prvi dan vojne 27 ladij, od katerih je angleška vojna mornarica zaplenila 14, 10 so bila v anglijskih, 3 pa so Italijani sami potopili.

Takoj po objavi italijanske vojne napovedi so bili v Londonu aretirani italijanski državljani. Nekateri so šele pri tej priliki zvedeli o vojni napovedi.

United Press je objavila iz Moskve brezično vest, da je italijanski veleposlanik Rosso odpotoval iz Rima v Moskvo, potem ko je dala Italija Sovjetski Rusiji jamstvo, da ne bo posegala na Balkan po konfliktu, ki je nastal med njo in zavezniki.

Italijansko pristanišče Livorno je bilo evakuirano.

Položaj gospodarstva v Sloveniji

Iz poslovnega poročila Zbornice za TOI

II.

Statistika predpisanih in plačanih davkov

Poslovno poročilo Zbornice navaja tudi naslednje zanimivo statistiko v l. 1939. predpisanih in plačanih davkov v Sloveniji:

Predpis je znašal (v milijonih dinarjev):

dolg iz leta 1938.	47—
zemljarina za leto 1939.	26.5
zgradarina za leto 1939.	35.8
pridobnina za leto 1939.	32.2
posebni dodatek k pridobnini 1939	0.6
rentnina za leto 1939.	2.1
družbeni davek	40.6
posebni dodatek k družbenemu davku za l. 1939	0.04
prometni davek (pri prijavah)	13.7
luksuzni davek	0.2
davek na samce	0.1
predpis vseh davkov, ki se sumarno knjižijo	199.1

Dejansko pa je bilo plačano:

zaostanka iz leta 1932.	146.8
rentnine po čl. 71.	0.9
dividendnega davka	5.2
uslužbenkega davka	50.6
pridobnina potujočih obratov, agentov	0.5
prometnega davka	118.7
vojnice	0.7
zamudnih obresti	3.8
davčnih kazni	0.2
eksekucijskih strokov	2.3
Skupaj	334.9

18% delež banovinskega fonda od prometnega davka je znašal 21.3 na prispevku za narodni obrambni fond se je v letu 1939. plačalo 2—

Prednji pregled kaže, da se tekoči davki redno plačujejo, zaostali davčni dolg pa je ostal neizpremenjen. Med direktnimi davki je na prvem mestu družbeni davek, ki daleko presega vse ostale vrste. Na drugem mestu je zgradarina, ki daje za 35% večji donos od zemljarine. Tudi pridobnina, kljub temu, da sta skoro dve tretjini obrtnikov pavšalirani, presega zemljarino za nad 20%. Za naše prilike je karakterističen donos uslužbenkega davka, kjer nosi Slovenija nad eno četrtino deleža v vsej državi.

Finančne akcije Zbornice

Deloma iz lastne pobude, deloma pa na prošnje interesentov je zbornica pokrenila naslednje akcije:

Na predlog obrtniških organizacij je pokrenila zbornica akcijo, da bi se obrtnikom odpisali davčni zaostanki do konca leta 1937., če se ugotovi, da jih ne morejo plačati. Zbornična akcija je v celoti uspela.

Istotako je uspela akcija, da se v skladu s taksno tarifo in odredbami zakona uredi plačevanje pobotniške takse od plač privatnih namestencev.

Za mnogobrojne interesente, ki se udeležujejo javnih licitacij, je dosegla zbornica važen odlok, da se 1%ni prispevek za narodni invalidski fond pobira samo od dobav, ki so bile zaključene po 18. novembru 1939.

V konkretnih primerih je zbornica dosegla znižanje obinskih trošarin v mestu Ljubljani.

Poln uspeh je imela tudi zbornična akcija, da se pri odmeri minimalnega davka ne vsteva v blagovni brutto promet monopolska taksa in državne ter samoupravne trošarine.

V interesu gradbenih obrtov smo predlagali, da se meja davčnega prometa določi isto tako kakor za inženirje s 4 milijoni dinarjev. Znova se je Zbornica za-

vzela za razširjenje pavšaliranja obrtnikov.

V polnem obsegu je tudi uspela zbornična akcija, da se družbe z omejeno zavezo, ki so z l. 1940. prišle pod družbeni davek, obravnavajo kot nov davčni objekt in se jim za leto 1940. ne odmerja družbeni davek od dohodkov iz l. 1939.

Glede davčnih odborov je Zbornica predlagala, da bi se za one občine, kjer ni zadostnega števila davčnih zavezancev, za ustanovitev posebnega davčnega odbora, poverilo poslovanje sosednemu davčnemu odboru, ker se lahko predpostavlja, da njegovi člani kot sosedje bolje poznajo pridobninske razmere kakor pa oddaljeni davčni odbori na sedežu davčne uprave. Tudi je zbornica zaprosila finančno direkcijo, da izda enotna navodila davčnim upravam glede postopanja pri presojanju pridobitnih in odbitnih

Protidraginjski ukrepi

Z izbruhom vojnih dogodkov se je zaradi splošne negotovosti polastila ljudi vojna psihoza. V skrb in iz strahu pred razvojem dogodkov, so začeli kupovati vsakovrstno blago, pa tudi nepotrebne predmete, samo da bi se čim bolj preskrbeli. Zaloge starega blaga po trgovinah so se kmalu izčrpale, a novih zalog ni bilo vedno lahko dobiti. Posebne težkoče je povzročala preskrba sladkorja, petroleja in bencina. Naravno, da so v takih prilikah začele cene rasti. V prvi zmedbi se je začelo s hujškanjem proti trgovcem in pridobitnikom sploh, češ da skrivajo blago v svrhu spekulacije.

Politično kr. vlade v smeri zatiranja draginje obeležujejo štiri uredbe. Uredbe se obračajo samo proti industriji, obrti in trgovini. Prvi uredbi o zatiranju brezvestne spekulacije in draginje z dne 26. septembra je sledila 16. februarja t. l. uredba o kontroli cen, nato 9. maja t. l. uredba o izvršitvi kontrole cen in končno 18. maja uredba o prisilnem delu in konfinaciji spekulativov. Dogodki zadnjih mesecev so potrdili, da je zbornica zavzela od vsega početka pravilno stališče, ker doslej tudi najstrožji ukrepi niso mogli ustaviti porasta cen. Porast cen ima pač svoje globlje vzroke, ki jih je treba lečiti, ako se hoče nadaljnje dvigovanje preprečiti in cene zopet stabilizirati odnosno zmanjšati.

Po uradnih objavah v »Službenem listu« kr. banske uprave je bilo po uredbi o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije od njenega uveljavljanja, t. j. 25. septembra 1939 vse do 1. junija 1940 pravomočno kaznovanih 47 oseb, od tega 25 trgovcev, 11 obrtnikov, 3 gostilničarji, 1 posestnica in 7 poslovodij raznih tvrdk in zadrug. Od vseh 47 kaznovanih je bilo 42 kaznovanih radi neoznačbe cen in samo 5 radi navijanja cen. Od 5, ki so bili kaznovani radi navijanja cen, sta 2 pekova mojstra, 1 lastnica mlekarne, 1 hišna posestnica in 1 trgovec s papirjem.

Način izvajanja protidraginjske uredbe v praksi je primoral zbornico na več pismenih in ustnih intervencij. Tako je morala s posebno predstavo opozoriti bansko upravo, da zahtevajo nekatere sreska načelstva in tudi policij-

Vsak trgovec mora biti naročnik »Trgovskega lista«

postavk pri pridobitni. Pri ministrstvu financ se je zbornica zavzela za to, da se uredi vprašanje pobiranja skupnega davka za stavbne obrte, ker je ugotovila, da nekatere davčne uprave ne postopajo pravilno v smislu predpisov.

Cel niz vlog se nanaša na praktična vprašanja odmere skupnega davka, n. pr. za izdelavo karoserij pri avtomobilih, za proizvodnjo koles in kolesnih delov, za znižanje skupnega davka na mlinške izdelke, glede povračila skupnega davka pri izvozu živine in mesnih izdelkov za knjigaše in nekijagaše, glede dodatnega davka na konfekcijo pri trgovcih, glede luksuznega davka na sadne konserve in soke. Druga skupina zborničnih akcij se nanaša na trošarinska vprašanja, n. pr. oprostitve vina, ki se predelava v žganje oz. za izdelavo kisa, glede ureditve trošarinskih shranišč itd.

ska uprava v Ljubljani, da se označijo s cenami tudi luksuzni predmeti, kar je v nasprotju s protidraginjsko uredbo. Predstavka je imela popoln uspeh in je banska uprava izdala potrebna navodila v smislu predstave.

Tudi delo protidraginjskih odborov ni moglo za konsumenta spremeniti položaja, dasi so se nekateri odbori v resnici potrudili, da svoje funkcije izvrše čim točneje in čim vestneje.

Zaradi neuspeha prve uredbe je bila zato izdana dne 5. februarja 1940 uredba o kontroli cen. Prvotni načrt te uredbe, ki je predvideval komisarija za kontrolo cen po vseh mestih, sedežih sreskih načelstev in večjih trgih ter je bil v glavnem usmerjen na kontrolo detajlnih trgovcev, je bil po tehtnih argumentih zbornice umaknjen in uzakonjen je bil nov načrt, ki predvideva kontrolo cen samo za uvoznike, proizvajalce in trgovce na debelo. Z uredbo o kontroli cen je prešla pristojnost v poslih, ki jih ureja ta uredba, iz pristojnosti socialnega ministrstva v pristojnost trgovskega ministrstva. Uredba je v mnogočem nejasna ter je zato kr. banska uprava že ob njenem uveljavljanju morala izdati pojasnilo o tem, kaj je razumeti pod »trgovci na debelo«, pri čemer je banska uprava zavzela stališče, da spadajo pod ta pojem tvrdke, ki dejansko, ne glede na to, ali se njih obrtno pooblastilo glasi »na debelo« in sl., ali ne, trgujejo z blagom v velikem obsegu, bodisi da ga oddajajo trgovcem detajlistom, bodisi da ga oddajajo tudi neposredno za konsum v velikih količinah. Preseja poslednje okolnosti, ali je količina tolikšna, da se ne more več govoriti o detajlni oddaji, se olajša z vpogledom v kalkulacijo, ki je v trgovskem prometu za engros dobave drugačna kakor za detajl.

Obenem z uredbo je bil izdan tudi poseben seznam blaga, ki spada pod kontrolo. Ta seznam je vseboval spočetka 31 predmetov, a se sedaj postopno razširja še na druge predmete.

zavezani, da morajo nadzorovati in ovajati po protidraginjski uredbi. Uredba uvaja tudi 10 do 25% nagrade ovajalcem.

Bati se je bilo, da bo uredba v tej obliki izpostavila vse pridobitne sloje preganjanju, ker bodo mnoge prijave izvršene iz maščevalnosti.

Da bi se izvajanje uredbe o kontroli cen in uredbe o pobijanju draginje še bolj poostriilo, je bila dne 16. maja objavljena uredba o pošiljanju brezvestnih spekulativov na prisilno bivanje in prisilno delo. Ta uredba zasleduje samo dve vrsti deliktov, in sicer: 1. dviganje cen živilom in ostalemu blagu čez meje, ki jih dovoljuje protidraginjska uredba ter uredba o nadzorstvu nad cenami; 2. kopičenje živil in drugega blaga z namenom, da bi se živila ali blago umaknilo iz prometa in s tem dvignilo njihovo ceno. Ni pa povedano, kdaj je dopustna cena

Promet z žitaricami

Zbornica je opozorila vsa združenja na obveznosti, ki jih nalaga trgovcem uredba o prijavljanju žitnih zalog. Po njej morajo trgovci, katerih zaloge oziroma katerih skupni mesečni sklepi presegajo 2000 kg žita ali moke, redno voditi knjigo ter predložiti do najkasneje 10. dne v mesecu pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prijavo o stanju zalog.

Zbornica je nadalje opozorila združenja na navodilo trg. ministva glede izvajanja uredbe o prometu s koruzo. Po tej morajo trgovci in vsi, ki imajo na zalogi koruzo v količinah nad 5000 kg v zrnju ali 8000 kg v storžih, prijaviti te zaloge najkasneje do 25. maja t. l. po enakem obrazcu, kot je predpisan za prijavo zalog žita.

Na prošnjo Prizada je zbornica izvršila pismeno anketo o možnostih vskladiščenja pšenice in žita na našem območju. Ugotovili smo, da imamo na razpolago 45 primernih prostorov za vskladiščenje po nad 50 vagonov žitaric. Nadalje je zbornica napravila ponovne vloge za prilagoditev cen v ceniku za zavarovanje valute dejanskim cenam, ki so jih dosegli izvozniki.

Zaradi olajšanja izvoza je zbornica prosila Narodno banko, naj izdajanje izvoznih odobrenj za vse vrste lesa poveri svojim podružnicam. Akoravno gre za navadno administrativno tehnično mero, ki

Uredba o hmelju

Med kulturami industrijskih rastlin je pri nas hmeljarstvo najvažnejše. Kot izrazit izvozni predmet je hmelj preživljal dobre in slabe konjunktore. Domača izvozna trgovina je posebno zadnja leta postala vedno bolj neodvisna od inozemskega posredovanja. Vsi ti uspehi so bili doseženi brez pomoči Narodne banke in ministrstev v slobodnem medsebojnem tekmovalstvu, od katerega je imel tudi producent največ koristi. Popravili pa so se preroki, ki so prodajali izvedbo načrtnega gospodarstva pri hmelju na bazi obvezne organizacije producentov. Navzlic nasprotju večine se je kmetijsko ministrstvo odločilo za to idejo in na podlagi pooblastila fin. zakona izdalo uredbo o hmelju, ne da bi poprej zaslišalo interesente in zbornice in tudi brez vprašanja pristojnega ministrstva trgovine in industrije. Po tej uredbi določa minister za kmetijstvo na predlog hmeljarskih društev in po izjavi banovinskih hmeljskih komisij površino zemlje, ki sme biti zasajena s hmeljem. Dovolitev za povečanje s hmeljem zasajene površine, dovolitev za obnovo hmeljišč, izdaja banovinska hmeljska komisija na predlog hmeljarskega društva, ki se ustanovi v vsakem hmeljnem okolišju, t. j. eno za vsa dravsko banovino. Kdor ima zasajen hmelj brez dovolitve, ga mora na poziv sreskega načelstva po-

Tako dober tek vzbuja

naravna Rogaška slatina, da so se po zgodovinskih podatkih prebivalci okolice za časa lakote v 30letni vojni izogibali, piti to vodo, ker jim je povzročila prevelik tek.

Delajte za napredek trgovskih organizacij!

prekoračena niti ni jasno povedan dejanski stan prekriška kopičenja blaga. Kljub tej nejasnosti pa more že obče upravná oblast kaznovati prekrišitelja na 6 mesečno prisilno bivanje.

bi jo mogla Narodna banka dovoliti brez vsakih pomislekov, vendar nismo mogli doseči ugodne rešitve.

Prizad je sklical anketo zaradi podražitve proizvodov mlinške industrije dne 19. aprila in nato 23. aprila o vprašanju reorganizacije odkupnega sistema za pšenico. Zbornica se je obeh anket udeležila ter je nastopila v obrambo interesov legalne žitne trgovine proti neutemeljenemu favoriziranju zadrug in proti sistemu brezplačnih »uputnic« za pasivne kraje. Stavila je tudi konkretne predloge za izboljšanje organizacije odkupa pšenice v bodoči kampanji.

Kr. banska uprava je v svrhu poenostavitve postopka pri izvajanju uredbe o kontroli cen izdala odločbo glede cen pšenične moke. Ko je nato Urad za kontrolo cen določil nov ključ za prodajno ceno na bazi notacije novosadske produktne borze 14. februarja, je zbornica prosila Urad za kontrolo cen, da ostane za dravsko banovino odločba banske uprave v veljavi.

Urad tej prošnji ni ustregel in odgovoril, da smejo grosisti in mlinci prodajati moko le po cenah, ki so največ din 60 za 100 kg višje od cen 14. februarja, računano z vrečami, brez davka na poslovni promet.

ruvati v 30 dneh, sicer ga da ob njegovih stroških poruvati sresko načelstvo, poleg tega ga sresko načelstvo kaznuje denarno od tisoč do deset tisoč dinarjev in z zaporom od 5 do 30 dni. Denarne in zaporne kazni so predvidene tudi za druge prekriške. Vsak lastnik hmeljišča mora biti član tega društva in je dolžan zanj prispevati vsako leto 1 do 2% dosežene prodajne cene svojega hmelja. Kупec hmelja je dolžan odtegniti pridelovalcu predpisani odstotek dosežene kupne cene, ko hmelj plačuje in odtegnjeni iznos izročiti društvu. Ves hmelj se mora uradno označkovati ter je trgovanje z neoznamkovanim hmeljem prepovedano. Člane banovinske hmeljske komisije postavi za dobo štirih let ban izmed pridelovalcev in trgovcev, in sicer v razmerju 3:1, tako da bodo trgovci v banovinski hmeljski komisiji vedno v manjšini. Kupovati hmelj od pridelovalcev po vzorcu je prepovedano, razen na vzorčnih sejnih, ki jih prireja hmeljarsko društvo. Za nakupovanje hmelja predpiše ban trgovske uzance na predlog hmeljske komisije. Uredba o hmelju dobi obvezno moč z dnem, ko stopi v moč izvršilni pravilnik, ki pa se more izdati le v sporazumu s trg. ministrom. Zbornica je dosegla, da je bil osnutek pravilnika dostavljen zbornicam v izjavo.

Naš izvoz vina

Iz Slovenije smo izvozili leta 1939. 1.561.543 litrov vina v Nemčijo, 20.874 l vina na Češko in manjše količine tudi na Poljsko in Holandijo. V prvih 4 mesecih leta 1940. smo izvozili v Nemčijo 487 tisoč 294 litrov vina. V okolišju Ljutomerja in Ormoža se nahajajo še danes prav velike količine neprodanega vina, po katerem vlada veliko povpraševanje nemških uvoznikov, zlasti bivše Avstrije. Ker ni bilo mogoče vnovčiti vinskega pridelka teh okrajev po primernih cenah v naši državi, je naravno življenjski interes prebivalstva teh okolišev, da se omogoči vsaj izvoz vina v Nemčijo. Ker si je Prizad pridržal izključno pravico izvoza vina v Nemčijo, je poklicni trgovini izvoz tega vina sedaj popolnoma nemogoč in bodo na ta način tudi še zadnje zveze naših izvoznikov popolnoma izgubljene. Na konkretno prošnjo za dovolitev izvoza je »Prizad« odgovoril, da si je sam rezerviral izključno pravico izvoza vina v Nemčijo. Samo v primeru, da gre za vino, ki je proizvod dvolastnika ali v primeru, da gre za izvoz v obmejnem prometu, nima »Prizad« pomislekov proti izvozu, ako ima kupec dovoljenje za uvoz v Nemčijo. Potemtakem dovoljuje »Prizad«, da smejo danes izvažati vino v Nemčijo samo dvolastniki, ki so po večini inozemci in ki imajo pri nas svoje vinograde, do čim drugi domači proizvedenci in stare renomirane domače izvozne trdnice tega danes ne morejo.

Zbornica je pristojne činitelje opozorila, kako velika škoda se dela s tem domačim trgovcem in producentom in zahtevala, da se dovoli za izvoz vin iz ljutomerskega okraja primeren kontingent za Nemčijo.

Romunski izvoz petroleja

Po najnovejših podatkih je Romunija v 1. letošnjem tromesečju izvozila 823 tisoč ton proti 1.130 tisoč tonam lani. Izvoz je torej padel po količini za 27%. Po vrednosti pa se je izvoz povečal, tako silno je narasla cena nafte.

Glavni uvoznik romunskih naftnih proizvodov je bila Anglija, ki je uvozila 316.996 ton, za skoraj 100.000 ton več ko lani. Uvoz Nemčije s Češko-Moravsko je dosegel le 110.081 ton proti 264.228 tonam lani. Italija je uvozila 78.967 (skoraj za 100.000 ton manj ko l. 1938.), Turčija 58.051 in Francija 34.900 ton.

V aprilu se je gibal romunski izvoz nafte in njenih derivatov med 80 in 100 tisoč ton, po nemško-romunski pogodbi pa bi moral znašati 130.000 ton mesečno.

Povprečna dnevna proizvodnja nafte je znašala v drugi polovici preteklega meseca okoli 16.500 ton.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 8. junija objavlja: Ukaz o izločitvi zaselja Bukova gora iz občine Zreče in pripojitvi občini Vitanje — Podaljšavo roka iz pravilnika o ustanovah človekoljubnega značaja (do konca meseca julija) — Predpis finančnega ministra, kaj je treba smatrati za luksuzne predmete po zakonu o neposrednih davkih — Določbo, da so vrevce iz papirja priznane kot zavojice — Pojasnilo o carinjenju vrvi in konopcev — Banova navodila za dela in ponašanje prebivalstva radi zaščite pred letalskimi napadi — Banovo odločbo, s katero se razširja nova ureditev delovnega razmerja stavbenega delavstva za na vse območje dravske banovine.

Odlog plačil

je dovolilo kmetijsko ministrstvo Kmetiskemu hranilnemu in posojilnemu domu v Ljubljani za dobo šestih let za dolgove, nastale pred 29. oktobrom 1936. Obrestna mera za stare vloge se računa po 2% bruto.

Italija napovedala zaveznikom vojno

Italijanska zagotovila Jugoslaviji in balkanskim državam

Po vsej Italiji je bilo napovedano, da bo v ponedeljek popoldne ob 6. govoril Mussolini in so bili zato po vseh italijanskih mestih postavljeni zvočniki, pred katerimi so se ob napovedani uri zbrale velikanske množice ljudstva.

Mussolinijev govor

Mussolini je stopil na balkon Beneške palače tri minute pred šestimi uro, nakar je začel natančno ob 6. svoj govor. Dejal je: Ura, ki jo je določila usoda, je odbila na nebu naše domovine na uro nepreklicne odločitve. Veleposlanikoma Francije in Velike Britanije sta bili izročeni vojni napovedi njunima državam. Gremo na bojišče proti plutokracijam, najreakcionarnejšim na kontinentu, ki so ob vsakem hipu zaustavljale pohod italijanskega naroda.

Nato je govoril o vzrokih vojne, navedel sankcije in naglasil, da je vest Italije mirna, ker je storila vse, kar je bilo mogoče, da prepreči vojno. Nato je dejal, da je vojni cilj Italije v tem, da se osvobodi železnih verig, ki so jih skovali okoli italijanskega morja, ker narod 45 milijonov ljudi ni svoboden, če nima svobodnega izhoda na oceane. Sedanja borba je borba mladih narodov proti histeričnim narodom, katerih usoda se nagiba k zatonu.

Sedaj, ko so kocke padle, izjavlja, da Italija nima namena povleči v vojno drugih narodov, ne velikih ne malih, ne na morju in ne na kopnem. Švica, Jugoslavija, Turčija, Grčija in Egipt naj sprejmejo na znanje te njegove besede in samo od njih je odvisno, če se bodo v vsem obsegu izpolnile.

Če imamo prijatelja, gremo z njim do kraja. To bomo storili sedaj z Nemčijo in z njenimi zmagovitimi vojnimi silami.

Nato je Mussolini pozval množico, da posveti svoje misli kralju imperatorju ter da pozdravi voditelja Nemčije.

Povelje je samo eno, kategorično in obvezno za vse: zmagati!

Po Mussolinijevem govoru so bile v Rimu in po vsej Italiji velike manifestacije.

Vojna napoved

Ob 16.30 je sprejel zunanji minister grof Ciano v palači Chiggi francoskega veleposlanika ter mu izjavil naslednje:

»Nj. Veličanstvo kralj in cesar izjavlja, da se Italija začneš jutri, t. j. 11. junija, nahaja v vojni s Francijo.«

Ob 16.45 je sprejel Ciano britanskega veleposlanika ter mu podal isto izjavo.

Vest o vstopu Italije v vojno je napravila v Nemčiji silen vtis.

Vodja rajha Hitler

je poslal italijanskemu kralju in cesarju naslednjo brzojavko:

»Božja previdnost je hotela, da moramo proti svojem lastnemu prepričanju braniti svobodo in bodočnost naših narodov v borbi proti Angliji in Franciji. V tej zgodovinski uri, ko sta se naši vojski združili v zvestem tovarištvu, vam pošiljam najpristranejšje pozdrave, trdno prepričan, da bosta silna naroda Nemčije in Italije zmagala nad našimi skupnimi nasprotniki, življenjske sile obeh narodov bodo potem za vse čase zagotovljene.

Izjava Reynauda

Ob 19.45 je predsednik francoske vlade Paul Reynaud imel po radiu govor, v katerem je dejal:

Italija nam je napovedala vojno. Francija nima kaj reči. Svet, ki presoja, bo presodil. Svet ve, da smo imeli veliko potrpljenja in da

med našima bratskima narodoma ni bilo vprašani, ki se ne bi mogla rešiti.

Največje moralne avtoritete sveta, papež in Roosevelt, sta skušala prepričati to vojno, toda g. Mussolini je bil mnenja, da se mora preliti kri. Ob 16.30 je sporočil Mussolini Françoisu Poncetu, da je Italija napovedala vojno Franciji. Vprašal ga je zakaj. Odgovoril mu je, da izpolni svoje obveznosti do Hitlerja.

Sovražnosti se začno opolnoči. Zavezniki so v Sredozemskem morju zelo močni. Francija ima čisto vest in svet bo videl, da so moralne sile prav tako velike sile. Francija ne more propasti!

Odmev po ostalem svetu

Iz Ankare se poroča, da bo Turčija izpolnila svoje obveznosti do zaveznikov.

Iz Madžarske se poroča, da bo ostala Madžarska nevtralna.

Španija bo ostala, kakor se zagotavlja iz Madrida, nevtralna.

Kanada je napovedala Italiji vojno.

Nadalje so napovedale Italiji vojno Avstralija, Nova Zelandija in Južna Afrika.

S posebnim zanimanjem pa je pričakoval svet

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suš. munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasp 4-6, Selenburgova ul. 5
Telefon št. 22-72.

Rooseveltov govor.

Roosevelt je v svojem govoru zlasti naglasil naslednje misli: Ne spametna bi bila misel, da bi mogla Amerika v sedanjem položaju ostati samotni otok. Vsem narodom je treba povedati, da bi zmaga nad demokracijami ogrozila tudi ves naš sistem. Pred več ko tremi meseci mu je Mussolini sporočil, da bi rad preprečil razširjenje vojne na Sredozemsko morje, kjer prebiva 200 milijonov ljudi. Priznavajoč upravičenost nekaterih italijanskih zahtev je ponudil svoje posredovanje v Parizu in Londonu. Ko italijanska vlada na to ni pristala, je ponudil garancije drugih držav za izpolnitev italijanskih zahtev. Tudi na ta predlog italijanske vlada ni pristala. Predložil je tudi rimski vladi sodelovanje za trajnejši svetovni mir, da bi se surovine razdelile na boljši podlagi.

Opozoril sem tudi, da bi z razširjenjem vojne prišla v nevarnost tudi nevtralnost ameriških držav. Toda italijanska vlada si je izbrala, kakor pravi, svobodo akcije ter bo izpolnila svoje obveznosti do Nemčije.

Na koncu svojega govora je izjavil predsednik Roosevelt, da bo dala Amerika vse materialne svoje sile zaveznikom na razpolago, istočasno pa bo poskrbela za povečanje svoje vojaške pripravljenosti. (Ostale vesti med drobnimi vestmi.)

Doma in po svetu

Nj. Vis. kneginja Olga je praznovala v torek svoj rojstni dan. Iz vseh krajev države je prejela vse polno čestitk v priznanje njenega zaslužnega humanitarnega dela.

V Beogradu so se začela zopet živahna posvetovanja političnih ljudi. Posebna važnost se pripisuje posvetovanjem predsednika vlade z dr. Mačkom. Posvetovanja so veljala predvsem ureditvi vprašanja SDS in njenemu stališču po občinskih volitvah.

Stalni svet Balkanske zveze se bo po poročilih romunskih listov v kratkem sestal. Pri tej priliki da bodo zunanji ministri balkanskih držav izjavili, da ostanejo njih države nevtralne še nadalje.

Predsednik trgov.-obrtno zbornice v Skoplju, naš tovariš Vojin Varošić, je bil odlikovan z bolgarskim redom za državljanske zasluge III. stopnje. Iskreno čestitamo!

Banska uprava je tudi letos razpisala literarne nagrade v višini 20.000 din za najboljša slovenska literarna dela.

Zagrebski župan dr. Starčević je otvoril mestno knjižnico, ki je bila ustanovljena pred 33 leti in ki šteje danes nad 50.000 del. Knjižnica je sedaj javna. Isti dan je bil v Zagrebu odprt tudi mestni higienski muzej.

Zveza industrialcev tekstilnih proizvodov je bila ustanovljena v Zagrebu. Za predsednika je bil izvoljen Rudolf Kratochvil iz Duga-Rese.

Tekstilna tovarna »Tivara« v Vardzinu izkazuje za lani 11:3 (predlani 4:2) milijona din čistega dobička. Glavnica znaša 24, rezerve 128, nepremičnine in stroji 42 in blago vrednost 50 milijonov din.

Novi vodovodni rezervarji so bili v nedeljo slovesno blagoslovljeni v Beogradu. Novi rezervarji so na Dedinju ter morejo sprejeti 40 milijonov litrov vode.

Nekateri gospodarski krogi predlagajo, da se izvoz lipovega cvetja popolnoma prepove.

Gospodarska Sloga na Hrvaškem ima nad 200.000 članov in 14:5 milijona dinarjev premoženja.

V nedeljo se je začel v Zagrebu slavnostni teden hrvatske gledališke umetnosti v proslavo 100letnice hrvatske drame.

Za popolno ureditev gasilstva v Zagrebu je predvidena vsota 15 milijonov dinarjev. Število poklicnih gasilcev bo v Zagrebu povečano na 80.

Anketa o uspehu brezmesnih dni na Bolgarskem je ugotovila, da se je uvedba brezmesnih dni na Bolgarskem popolnoma ponesrečila. Z uvedbo brezmesnih dni naj bi se potrošnja mesa zmanjšala za 20%, ugotovilo pa se je, da se je prve dni zmanjšala za 3%, kasneje pa samo za 2%.

Turčija je vpoklicala več novih letnikov. Vsi rezervisti 1. in 2. poziva so sedaj v Turčiji mobilizirani.

Svedski kralj Gustav V. je na proslavi svečanosti svedske zastave imel govor, v katerem je dejal, da bo vojna nevarnost za svedsko milnico šele takrat, ko bo evropska vojna končana.

Med Sovjetsko Rusijo in Japonijo je bil sklenjen sporazum o razmejitvi Mandžukua in Mongolije.

Angleška admiraliteta sporoča, da mora smatrati kot izgubljene naslednje ladje: nosilca letal »Glo-zious«, transportno ladjo »Orama«, petrolejsko ladjo »Oil Pioneer« ter dva rušilca. Na transportni ladji Orama ni bilo nobenih čet.

Prihod ameriškega kontra-admirala Lebretona v Lisbono ter zbiranje ameriških vojnih ladij v Lisbonu je vzbudilo v Rimu veliko pozornost. V Rimu pravijo, da je vse to naslovljeno samo na naslov Rima.

Francoska vlada je zaprosila špansko vlado, da bi sprejela 200 tisoč otrok belgijskih in francoskih beguncev.

Svedski parnik »Erik« je bil torpediran v Atlantskem oceanu. Parnik je imel 5.000 ton ter je bil naložen z železno rudo.

Povodnji v Romuniji povzročajo vedno večjo škodo. V mnogih krajih je propadla vsa letina. Nasip reke Seret je na več krajih prebit.

Dobave - licitacije

DOBAVE:

Strojni oddelek direktorije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 14. junija ponudbe za dobavo papirnatih trakov za brzinomere.

2. hidroplanska komanda v Divuljah sprejema do 20. junija ponudbe za dobavo 2.500 kg karbida, 930 m² črnega, neprozornega platna za zastore.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 14. junija ponudbe za dobavo bombažnega in lanenega sukanca, emblem za mornarske čepice, srajc iz bombaža ter smrekovih desk za postelje; do 17. junija steklenic in ventilov za kisik, plavila, škroba, govejega loja, črnega loščila za palube; do 19. junija metel in metlice iz sirkove slame, terpentinskega olja, kloroformne, žveplene kisline, stearina, žavelove vode v steklenih balonih, tekočine za čiščenje; do 20. junija kristalne sode za pranje, mila za pranje, masti za parkete; do 21. junija raznega platna, pliša, polvolnene tkanine, smirkovega platna in steklenega papirja, zakovic iz plavljenega železa, kljuk iz medi, jeklene vrvi ter koksa za topilnice; do 24. junija nalivnih elementov, raznih steklenic za kemikalije, olja za stroje, portland cementa ter zakovic iz plavljenega jekla; do 26. junija vrec za transport ledu, mornarskih nožev ter navadnih nožev in žlic, ventilov, linoleja ter raznih desk.

Mornarska izvidniška komanda v Sibeniku sprejema do 15. junija ponudbe za dobavo raznega orodja, linoleja, žične mreže, šamotne opeke in šamota v prahu, plošč za štedilnike, raznih pil in spiralnih svedrov.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 17. junija ponudbe za dobavo raznega rudarskega orodja, telefonskega kabla, bakrenih sipk in dinamo žice, električnih žarnic, tračnikov, raznih lopat, krampov in motik, 2 ročnih siren, raznega laboratorijskega materiala, olja za avtomobile in plinskega olja; do 24. junija električnih ur, osov in jamske vozičke, kavčukastih cevi, rezervnih delov za elektr. svetilke, turboventilatorjev ter portland cementa.

Direkcija drž. rudnika Senjski rudnik sprejema do 18. junija ponudbe za dobavo dinamo žice, klin-gerita, azbesta ter kompletnih priprav za kovače, strojnih žag; do 25. junija raznih vijakov.

LICITACIJE:

Pri Oblastni upravi bolniškega fonda pri direktoriji drž. železnice v Ljubljani bo 14. junija licitacija za pleskarska, pečarska in keramična dela; 15. junija za parkatarska dela in polaganje linoleja; 18. junija za umetno-kamnoseka in ključavničarska dela; 19. junija za čistilne naprave in naknadna zemeljska dela na depandansi bolniškega fonda na Golniku.

Pri Zavodu za izdelavo vojne opreme v Beogradu bo 19. junija licitacija za dobavo bombažnega platna in perila; 20. junija suknja, lahkih pokrival, gotovih oblek ter kocev; 21. junija raznega usnja in 22. junija plaščev.

Dne 19. junija bo pri Upravi 1. odd. za izdelavo vojne opreme v Sarajevu licitacija za prodajo raznih odpadkov.

Dne 18. junija bo pri Centralni direktoriji drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo firneža, lakov, terpentina ter suhih barv; 25. junija za dobavo jeklene vrvi.

Dne 14. junija bo pri Dravski divizijski oblasti v Ljubljani licitacija za popravilo krova vojašnice v Ljubljani in dne 20. junija za adaptacijo konjušnice v Mariboru.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

RADENSKO KOPALIŠČE

po naravni ogljikovi kislini najmočnejše v Jugoslaviji in edino kopalništvo te vrste v Sloveniji
ZDRAVI Z USPEHOM boleznih srca, ledvic, živcev, jeter, žolča, želodca, notranjih žlez in spolne motnje.

ODPRTO OD 12. MAJA! — Maj, junij 10 dni din 700- do 850-
Vse vračunano (pension, zdravnik, kopeli, kopalniške takse)

Moderni komfort, tekoča voda, godba, dancing, kavarna, ton-kino, tenis itd. — Obširne prospekte dobite na zahtevo pri PUTNIKU ali naravnost od uprave kopalništva
SLATINA RADENCI

Direktni vagon iz Ljubljane, Beograda in Zagreba do samega kopalništva